

Gudhems härad

215. Falköping. Nu i Borås museum

Pl. 167

Litteratur: H. Jungner, Anteckningar (odat.; ATA).

Äldre avbildning: SHM, foto 1937 (ATA).

I Borås museum förvaras under inv.nr 6262 en medeltida sigillstamp av brons med runor. Stampen såldes till museet 1916 av en antikvitetshandlare J. G. Lönnerblad, Borgstena, med uppgift att den hade påträffats 1915 vid grundgrävning i Falköping. De närmare fyndomständigheterna äro icke kända.

Brons. Diam. 25 mm. Tjocklek 4 mm. Stampens åtsida bär i omskriften — enligt fil. lic. Rune Norbergs läsning — majuskeltexten: +S[igillum]·GOBBE·STRET·. I sigillstampens mittfält stå runorna **ku** graverade. Tecknen äro icke stungna. Runtextern är upp och nedvänd ur den vanliga aspekten med korset i omskriftens krön.

Runorna äro att betrakta som ett slags bomärke, måhända initialerna till innehavarens namn. Med **k**-runan uttryckes i så fall *G*[obbe] och med **u**-runan fadersnamnet — Ulf el. dyl. — alltså *U*[lfsson?]. **ku** skulle möjligen också kunna fattas som de båda första tecknen i förnamnet, *Gu*[bbe].

Av sigillbärandens förnamn väntar man i Västergötlands centralområde snarast formen *Gubbe*, men o-vokalen är fördenskull ingalunda onaturlig, helst som en borgare i Falköping kunde ha sina rötter i en mera periferisk del av landskapet. Denna kortform av namnet *Guðbiorn* är belagd i ett par runinskrifter, U 51 och DR 318 (Skåne) och dessutom i medeltida källor. Förmodligen uttrycker ändelsevokalen nominativform i stället för väntad genitiv. Ehuru mindre vanlig finns i sigillinskriftioner flera exempel på detta förhållande, framför allt i sådana fall, där namnets inhemska språkform har behållits. Ett tillnamn *Stret* finns icke belagt på svenskt område, men i Danmark nämnes 1442 en *Pæther Strædh* (*Danmarks gamle Personnavne 2, Tilnavne*, sp. 1084). En felgraving för det vanligare tillnamnet *Stert*, fsv. *stiartr*, är heller icke alldeles utesluten.

Något samtida avdrag av sigillstampen är icke känt, men med hänvisning till bokstävernas form, fransidans bärögla och det allmänna intrycket föreslår Rune Norberg en datering av stampen till 1200-talets slut.

Ännu en medeltida sigillstamp i Borås museum, Vg 225, bär som bomärke ett runliknande tecken. I övrigt äro inga stampar kända med klara runor i mittfältet, men många bomärken i liknande sigill ha otvivelaktigt sitt ursprung i enkla eller kombinerade runtecken.

216. Högstena sn, kyrkogården. Nu i Statens historiska museum

Pl. 168

Litteratur: Cl. Törner, Skrivelser t. Riksantikvarien ^{11/5}, ^{21/5}, ^{9/6} 1920 och t. VHAA ^{18/6} 1920 (SHM inv.bil. 16.449); VHAA:s förvaltningsutskotts protokoll ^{9/6} 1920 (ATA); Svenska Dagbladet ^{27/6} 1920; O. v. Friesen, Avritning av runinskriften ^{20/6} 1920 (i Ant.bok 4, s. 30, UUB); Statens historiska museum, Tillväxten 1920, nr 16.449 (i: Fornvännen 1921); E. Brate,